Stichting Landschapsbeheer Zeeland

De Bruine Kiekendief in Zeeland

Een roofvogel van rietlanden en akkers

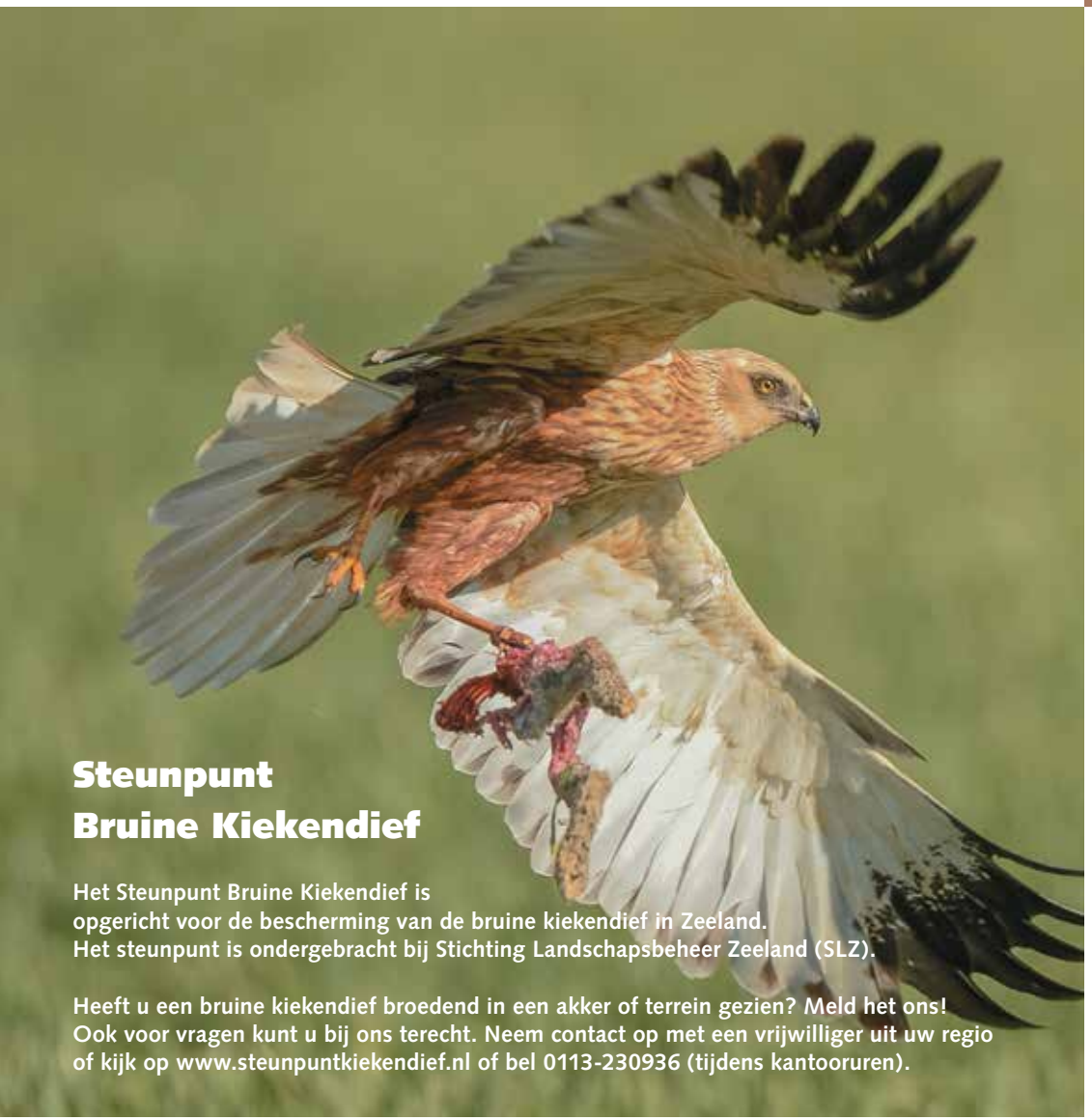

Steunpunt Bruine Kiekendief

Het Steunpunt Bruine Kiekendief is opgericht voor de bescherming van de bruine kiekendief in Zeeland. Het steunpunt is ondergebracht bij Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ).

Heeft u een bruine kiekendief broedend in een akker of terrein gezien? Meld het ons! Ook voor vragen kunt u bij ons terecht. Neem contact op met een vrijwilliger uit uw regio of kijk op www.steunpuntkiekendief.nl of bel 0113-230936 (tijdens kantooruren).

Voorwoord

De bruine kiekendief is een kenmerkende Zeeuwse roofvogel die met een rank silhouet zweeft boven rietvelden en akkers. Een beeld dat hoort bij het Zeeuwse DNA! Toch is dat beeld niet vanzelfsprekend. De bruine kiekendief, een typische vogel van het landelijk gebied, is van oorsprong vooral te vinden in rietvelden, maar broedt steeds vaker op landbouwpercelen. Door verschillende oorzaken is de bruine kiekendief steeds minder te zien in onze provincie.

Het goede nieuws is dat we daar met verschillende partijen wat aan kunnen doen. Zowel natuurbeheerders, agrariërs als vrijwilligers kunnen hun steentje bijdragen om te zorgen dat de bruine kiekendief zich in groten getale thuis blijft voelen in Zeeland. In deze brochure van het Steunpunt Bruine Kiekendief leest u hoe we dat kunnen doen.

De oprichting van het Steunpunt Bruine Kiekendief is een prachtig voorbeeld van hoe we samen dingen voor elkaar kunnen krijgen. Het laat zien hoe we ieder vanuit onze eigen rol en expertise werken aan het behoud van de biodiversiteit in het landelijk gebied van Zeeland. Zo werken we samen aan het behoud van de bruine kiekendief!

Ik wens de deelnemers heel veel succes en ga graag een keer mee het veld in!

Anita Pijpelink
Gedeputeerde Provincie Zeeland

Inhoud

Voorwoord 3
Inleiding 5
Profiel – de bruine kiekendief 6
- Herkenning 6
- Broedgebied 8
- Menu 10
- Jaarcyclus 11

Bedreigingen 12
De kiekendief helpen als landbouwer 16
De kiekendief helpen als terreinbeheerder 20
De kiekendief helpen als vrijwilliger 23
Contact 30

Inleiding

De bruine kiekendief *(Circus aeruginosus)* is een vogel van open gebieden die binnen Nederland vooral in het noordelijke en westelijke deel broedt. Het is een indrukwekkende roofvogel die de Zeeuwse polders eer aandoet. Rond de eeuwwisseling broedde bijna een kwart van de Nederlandse bruine kiekendieven in Zeeland, tegenwoordig is dat minder dan een vijfde. In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw waren er in Zeeland maar enkele locaties met broedende bruine kiekendieven. Vanaf de jaren 70 vond een spectaculaire toename plaats van de Nederlandse en al snel ook van de Zeeuwse broedpopulatie.
Dit was een gevolg van een betere bescherming en het verbod op bepaalde gewas-beschermingsmiddelen. In Zeeland duurde de toename tot 2002, met als hoogtepunt maar liefst 280-330 broedparen. Sindsdien is het aantal paren afgenomen tot slechts 150-200 in 2018. Dat het niet goed gaat blijkt uit het dalende broedsucces. Eind jaren 90 was ruim 85% van de nesten succesvol, nu slechts de helft. Bovendien is ook het aantal jongen per succesvol nest afgenomen.

Bruine kiekendieven broeden bij voorkeur in rietvelden en rietkragen. Het op de grond broeden stelt speciale eisen aan het habitat. Door verdroging en verruiging van rietvelden en aanplant van bomen, wordt het broedgebied van de bruine kiekendief toegankelijker voor de vos, de zwarte kraai en de buizerd. Deze dieren beïnvloeden het broedresultaat negatief. Omdat de rietvelden niet meer veilig zijn, gaan steeds meer bruine kiekendieven in landbouwgewassen broeden, vooral wintertarwe, wintergerst, luzerne en graszaad. Een prima broedbiotoop, maar met het risico dat het nest tijdens de oogst onbedoeld wordt uitgemaaid.
De achteruitgang is zorgwekkend en gezien bovenstaande is populatieherstel niet zomaar te verwachten. Het Steunpunt Bruine Kiekendief komt op voor de bescherming van deze voor Zeeland zo karakteristieke soort. In deze brochure wordt de meest actuele kennis over de bruine kiekendief in Zeeland samengevoegd en beschrijven we hoe het tij kan worden gekeerd.

Het Steunpunt Bruine Kiekendief is een initiatief van de Roofvogelwerkgroep Zeeland, Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), Stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL), Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Poldernatuur Zeeland en Provincie Zeeland.

PROFIEL

De bruine kiekendief

HERKENNING

De bruine kiekendief is een middelgrote roofvogel met een vleugelspanwijdte van 115 tot 139 centimeter. Hij heeft opvallend lange gele poten waarmee hij op de grond levende prooien tussen de vegetatie kan grijpen. Hij spoort prooien zowel op het zicht als het gehoor op terwijl hij in een schommelende vlucht laag boven de begroeiing vliegt. Hij houdt de vleugels daarbij in een lichte V.

Zo op het oog lijkt een bruine kiekendief wel wat op een buizerd, maar een kiekendief is slanker en heeft langere smallere vleugels en staart. Een buizerd jaagt totaal anders dan een kiekendief. Een buizerd gaat ergens op de uitkijk zitten of jaagt vanuit een hoge zweefvlucht en overrompelt een prooi door zich er met zijn volle gewicht op te storten. Een kiekendief speurt actief naar prooien en prooien die op de grond lopen worden soms achtervolgd. Geen van beide zijn in staat tot het vangen van vliegende prooien, toeval uitgezonderd.

Buizerd

Bruine kiekendief in vlucht

VROUWTJE BRUINE KIEKENDIEF

Het vrouwtje is donkerbruin met een lichte kop. Ze heeft ook vaak een lichte voorvleugel.

MANNETJE BRUINE KIEKENDIEF

Het volwassen mannetje is meestal opvallend bont: de vleugels zijn duidelijk tweekleurig - lichtgrijs met zwart - en de buik wordt met het jaar lichter.

ONVOLWASSEN BRUINE KIEKENDIEF

Alle jonge kiekendieven lijken het eerste levensjaar erg op het volwassen vrouwtje. De verschillen tussen mannetjes en vrouwtjes worden in het veld pas duidelijk vanaf het tweede levensjaar. Dan worden namelijk de eerste mannelijke kenmerken zichtbaar. Dat gaat het derde levensjaar nog verder. Hoe ouder de man, hoe grijzer hij wordt, met name op de buik.

BROEDGEBIED

De bruine kiekendief heeft van nature een sterke voorkeur voor het broeden in riet. Dat biedt bescherming tegen grondpredatoren, zeker als het nest wordt gebouwd op plaatsen met 10-30 cm water. Het nest bevindt zich 20-50 cm boven de bodem. Het is gebouwd op afgebroken rietstengels en wordt bij een hogere waterstand soms met tientallen centimeters opgehoogd. Sinds een aantal jaren wordt ook gebroed in landbouwgewassen. Vaak gaat het dan om een tweede broedpoging, nadat het eerste nest in riet is mislukt. Inmiddels gaat het naar schatting om 10-20% van de Zeeuwse populatie. Grote percelen met wintertarwe, wintergerst, luzerne of graszaad hebben de voorkeur. Wat betreft veiligheid moeten ze het daar hebben van de schaalgrootte - waar moet een vos beginnen met zoeken? - en de afwezigheid van bomen die door zwarte kraaien worden gebruikt om het nest op te sporen.

Kuiken in tarweveld

In tijden van voedselschaarste gaat het kleinste jong als eerste dood

Bruine kiekendieven kunnen heel dicht bij elkaar broeden. Soms liggen de nesten maar enkele tientallen meters van elkaar. Oudere ervaren vogels starten eerder en leggen meestal 4 tot 6 eieren, jongere vogels 3 tot 4 eieren. Om de dag wordt er een ei gelegd en vanaf het eerste ei beginnen de ouders met broeden. De eieren komen na elkaar uit, waardoor de jongen in grootte verschillen. In tijden van voedselschaarste gaat het kleinste jong als eerste dood. De kans dat de oudsten succesvol uitvliegen wordt daardoor vergroot. Tijdens het broeden zit het vrouwtje op het nest. Het mannetje zorgt voor het eten en komt in deze fase bijna nooit op het nest. Als hij met prooi bij het nest aankomt, komt zij van het nest en draagt hij de prooi aan haar over. Vaak gebeurt dat in de lucht maar ook wel op de grond. Zodra de jongen wat ouder zijn, meestal zo'n drie weken, gaat ook het vrouwtje jagen. Vanaf die leeftijd eten de jongen de prooi zelfstandig en bezorgt het mannetje prooien op het nest. De jongen kunnen het nest lopend verlaten wanneer ze ruim vier weken oud zijn, maar ze vliegen pas op een leeftijd van 35-40 dagen. Ze blijven daarna nog 15-25 dagen in de buurt van het nest en zijn voor hun voedsel afhankelijk van de ouders.

MENU

Bruine kiekendieven hebben een groot jachtgebied. Ze jagen tot zeven of meer kilometer van het nest. Een jagende kiekendief hoeft dus niet per se in de buurt te broeden. Het menu is erg gevarieerd. In de broedtijd leven ze vooral van kleine knaagdieren (woelmuizen en ratten), jonge vogels - in grootte variërend tussen kwikstaart tot halfwas fazant – en jonge hazen en konijnen. Op nesten worden vaak resten van duiven aangetroffen. Voor een deel gaat het daarbij om houtduiven die in het gewas liggen nadat ze geschoten zijn om de oogst te beschermen. Bruine kiekendieven dragen in feite bij aan bescherming van het gewas. Duiven die zich te goed doen aan het gewas vliegen op zodra ze een bruine kiekendief zien naderen.

JAARCYCLUS

Vanaf half augustus tot eind oktober trekken bruine kiekendieven naar hun overwinteringsgebied. De meesten overwinteren in Afrika, ten zuiden van de Sahara, maar er zijn er ook die dat doen in Zuidwest Europa en zelfs een klein aantal in Nederland.
De meeste daarvan in Zeeland, de laatste jaren gaat het om ruwweg 100 exemplaren. Binnen Zeeland is Saeftinghe het belangrijkste overwinteringsgebied. Ze leven daar vooral van aas. Merkwaardig is dat 90% van de overwinteraars minder dan één jaar oud is. Ze komen prima de winter door, maar gaan de volgende keer toch naar het zuiden om daar te overwinteren. Een heel bijzonder en nog niet begrepen fenomeen. Vanaf half maart tot in mei arriveren bruine kiekendieven weer in het broedgebied.

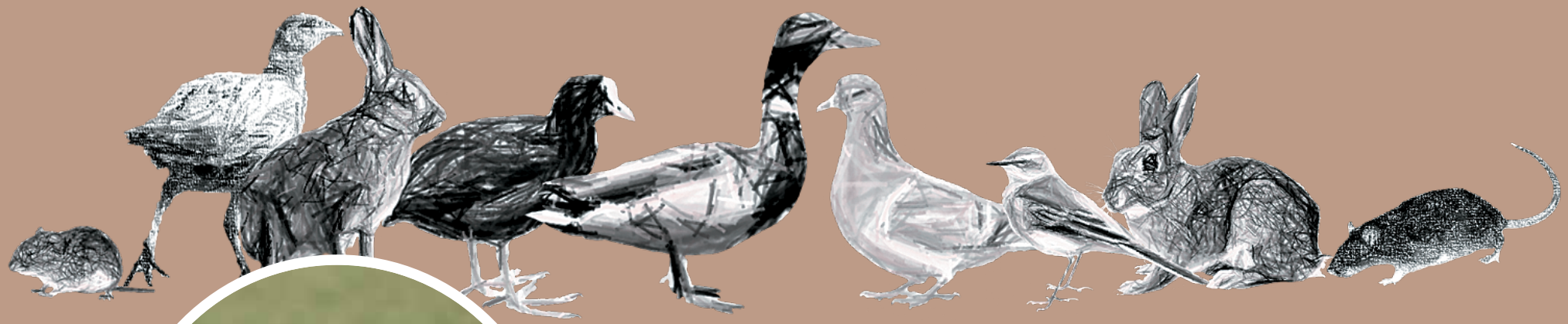

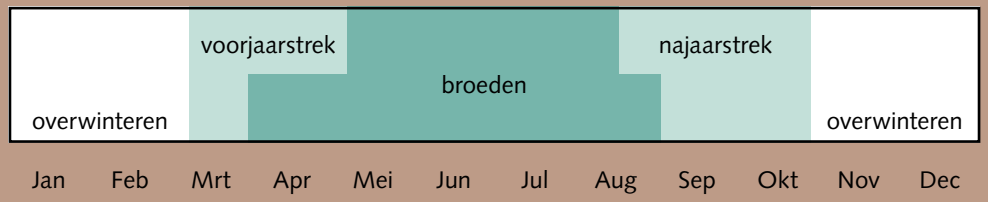

Jaarcyclus van de bruine kiekendief schematisch weergegeven

BEDREIGINGEN

De achteruitgang van de bruine kiekendief is niet te wijten aan één duidelijke oorzaak. Er zijn verschillende redenen waarom het aantal afneemt.

VERDROGING RIETVELDEN

Van nature broedt de bruine kiekendief in riet. Verlaging van het waterpeil op broedlocaties, in combinatie met droge zomers zorgen voor verdroging van rietvelden. Hierdoor valt de bescherming van water onder het nest weg. Vossen kunnen een kiekendiefnest daardoor veel makkelijker bereiken. Predatie van jongen, en soms eieren, is een belangrijke mislukkingsoorzaak. De aanwezigheid van vossen alleen al, kan kiekendieven doen besluiten om de broedpoging te staken, maar dit is niet goed te duiden.

NB: Het is lastig te onderzoeken wat de reden van een mislukt nest is. Vanaf een afstand is het nest vaak niet te zien en om verstoring te voorkomen wordt het nest in de broedfase door onderzoekers hooguit 2-3 keer bezocht. Bewijzen die op een bepaalde oorzaak moeten wijzen zijn dan vaak niet meer te vinden.

Deze rietkraag is vol aan het groeien met wilgenopslag

VERRUIGING EN AANPLANT VAN BOMEN

De verdroging werkt ook verruiging in de hand, omdat daardoor bomen - vooral wilgen - in of aan de rand van het riet gaan groeien. Bovendien zijn bij heel wat rietvelden (kreekoevers) bomen aangeplant. Deze opgaande beplanting vormt een broedplaats en uitkijkpost voor kraaiachtigen. Vanuit de bomen kunnen kraaien kiekendieven die naar het nest gaan volgen en zodra de ouders van het nest zijn, slaan ze hun slag. Het gaat dan vooral om predatie van eieren en kleine jongen.

Ook buizerds en bruine kiekendieven zijn tot op zekere hoogte elkaars concurrenten. Omdat buizerds vanuit bomen opereren, zijn kiekendieven daar in het nadeel. Wat te denken van een buizerd die in een boom zit te wachten tot een mannetje bruine kiekendief met prooi naar het nest komt waarop de buizerd door een gerichte aanval vanuit de boom de prooi afhandig weet te maken.

Bij afwezigheid van bomen, kunnen zowel kraaien als buizerds een broedplaats van de bruine kiekendief alleen vanuit de lucht benaderen. Bruine kiekendieven zijn dan veel beter in staat ze te verjagen of te ontwijken.

VERSTORING

De rietstrook langs kreken, welen en inlagen is vaak smal. Een nest kan doordoor makkelijk verstoord worden, zeker met een weg, wandel- of fietspad in de buurt. Als een bruine kiekendief slechts enkele minuten van het nest is, is dat vaak geen probleem. Hoewel vaak onbewust, zorgen mensen daarentegen soms voor een langdurige verstoring, doordat ze in de buurt van het nest gaan picknicken, vissen of fotograferen. De kiekendief durft dan niet terug naar het nest te gaan. Dit kan leiden tot een mislukte broedpoging.

UITMAAIEN

De bruine kiekendief is tot op zekere hoogte een opportunist en zoekt een alternatieve broedplaats in grootschalige graan- en graszaadpercelen. Maar het broeden in gewassen is niet zonder risico: regelmatig gaan nesten met eieren of jongen verloren tijdens de oogst. De nesten zijn zo goed verstopt dat ze vanaf de (oogst)machine niet opmerkt worden.

Aangezien het vaak om een tweede broedpoging gaat, maken de kiekendieven hun nest in een landbouwgewas pas later in het seizoen. Daardoor kunnen er op het moment van de oogst nog niet vliegvlugge, jonge kiekendieven aanwezig zijn.

VERVOLGING

De bruine kiekendief was niet bij iedereen geliefd, tot de jaren 50 werd de soort grootschalig vervolgd. Tegenwoordig komt vervolging slechts incidenteel voor. De meest voorkomende vorm van roofvogelvervolging is het vernielen van nesten of het schieten op en door nesten, maar ook vergiftiging komt nog voor. In Nederland is het doden en vangen van vogels bij wet verboden. Indien er een vermoeden is van vervolging, kan dit het beste worden gemeld bij de politie of via www.natuurverstoring.nl

Door nestonderzoek kan soms de oorzaak van een mislukt nest achterhaald worden

DE KIEKENDIEF HELPEN ALS LANDBOUWER

Kiekendieven zijn grondbroeders en kiezen steeds vaker voor landbouwpercelen om te broeden. Ze beschadigen het gewas niet en de bedrijfsvoering kan gewoon doorgaan. Meestal verloopt het broeden voorspoedig, totdat er geoogst wordt. Dan bestaat de kans dat de eieren of jongen worden uitgemaaid.

WANNEER HEEFT DE BRUINE KIEKENDIEF MOGELIJK VOOR JE AKKER GEKOZEN?

- Bruine kiekendieven hebben een voorkeur voor gerst, tarwe, luzerne, graszaad en soms maaigras;
- De kiekendief vliegt regelmatig boven het gewas en landt steeds op dezelfde plaats;
- De kiekendief vliegt met iets in zijn poten;
- Er vindt prooioverdracht plaats. Twee bruine kiekendieven (mannetje en vrouwtje) vliegen naar elkaar toe of volgen elkaar;
- De kiekendieven zijn tussen eind maart en augustus te zien.

ER BROEDT EEN KIEKENDIEF OP MIJN LAND. WAT NU?

Broedt er een bruine kiekendief op je perceel? Dat is goed nieuws! Wees gerust, de bedrijfsvoering kan gewoon doorgaan en er is geen schade aan het gewas. Sterker nog, kiekendieven eten en verjagen plaagdieren.

Ga niet zelf op zoek naar het nest maar neem contact op met het Steunpunt Bruine Kiekendief.
Kijk op www.steunpuntkiekendief.nl of bel 0113-230936.

HOE GAAT HET STEUNPUNT TE WERK?

• **Opsporen:** vrijwilligers van het Steunpunt komen ter plaatse en observeren de vogels op afstand en proberen het nest uit te peilen. Daarvoor is specialistische kennis van het gedrag nodig. De meest gebruikte methode is het op afstand volgen van een naar het nest vliegende ouder met prooi. Door dit vanuit verschillende standpunten te doen, ontstaat een kruispeiling waarna het vaststellen van de exacte locatie kan beginnen. Bij het vaststellen van de nestlocatie wordt in de spuitsporen gelopen. Lopen door het gewas wordt zo veel mogelijk gemeden. Dit voorkomt dat grondpredatoren het nest alsnog vinden en ook voor de landbouwer is het prettig te weten dat er geen gewas wordt vertrapt. De laatste jaren wordt meer en meer gebruik gemaakt van drones.

• **Markeren en omrasteren:** als er geoogst wordt voordat de jongen zijn uitgevlogen is het belangrijk om maatregelen te treffen om de jongen te beschermen tegen grondpredatoren. Ook hierin voorziet het Steunpunt volledig. In de praktijk is gebleken dat het vrijwaren van een stuk van 7x7 meter rondom het nest en het plaatsen van een laag raster goede bescherming biedt. Dit raster wordt direct na de oogst geplaatst. Nadat de jongen zijn uitgevlogen wordt het raster verwijderd, dit is meestal een paar dagen tot een paar weken na de oogst. Het gevrijwaarde stuk kan dan alsnog geoogst worden.

ANN & MARNIX GOETHALS, AKKERBOUWERS

ERVARING UIT HET VELD

"Vorig jaar broedde er een bruine kiekendief in ons tarweperceel bij Oostburg. Het was me niet opgevallen, maar vrijwilligers hadden het ontdekt en gevraagd of ze het mochten beschermen. Als dierenliefhebber wil je die beesten ook niet uitmaaien, dat is zonde. Toen we gingen oogsten heb ik een belletje gedaan. Hoewel ik het op het uur niet kon zeggen, waren die mensen er gewoon.

We lieten een stukje staan en zij plaatsten er tijdelijk een raster rond. Prachtig om die beesten te zien en wat een grote klauwen! Daar pakken ze heel wat muizen en ratten mee. Alles is goed verlopen en je bent achteraf een stuk alerter op de soort. Later zag ik een van de jongen boven het perceel vliegen. Het is toch wel hun huisje daar."

DE KIEKENDIEF HELPEN ALS TERREINBEHEERDER

Terreinbeheerders, waterschappen, Rijkswaterstaat, landbouwers en particulieren kunnen de bruine kiekendief helpen door geschikt leefgebied aan te bieden. Broedbiotopen kunnen met verschillende maatregelen worden ingericht of opgeknapt. Geschikte biotopen voor kiekendieven zijn overigens ook goed voor andere riet- en moerassoorten, zoals waterral en allerlei zangvogels zoals blauwborst, kleine karekiet, rietgors en baardman.

• **Houtopslag verwijderen:** een van de gemakkelijkste manieren om de bruine kiekendief te helpen is om bestaande biotopen te verbeteren. Aanplant en opslag van bomen nabij broedbiotoop zorgen onbedoeld voor predatie en concurrentie door kraaiachtigen en buizerds. Plant bij broedplaatsen van de bruine kiekendief daarom geen bomen aan en verwijder regelmatig opgaande beplanting. Een paar lage struiken zijn geen probleem. Bruine kiekendieven gaan graag in de top zitten om over het broedgebied te waken.

• **Waterpeilbeheer:** een goed waterpeil zorgt ervoor dat grondpredatoren minder kans maken. Zorg dat het waterpeil zo geregeld is dat er in de maand juni in twee derde van het riet een laag van minimaal 10 cm water staat. Dit vraagt soms een bredere aanpak, bijvoorbeeld via het waterschap, daar er ook aan wateronttrekking wordt gedaan door aangrenzende eigenaren (bijv. voor beregening van akkers).

• **Rust:** zorg dat rust geborgd is, vooral langs (smalle) rietkragen. Leg een wandelpad niet direct langs de rietkraag aan, of zorg tijdens het broedseizoen van de bruine kiekendief voor een omleiding. Vissers en fotografen kunnen verstoring veroorzaken. Bijvoorbeeld door in het riet te lopen. Voorkom dit door aanleg van speciaal ingerichte vissersplaatsen, zoals vissteigers, en maak de omgeving van rietvelden/-kragen minder toegankelijk.

• **Aanleg rietputten:** er zijn in Zeeland best nog wel plaatsen te vinden waar broedhabitat van de bruine kiekendief kan worden gemaakt. Zo wordt bij de aanleg van nieuwe wegen, bedrijventerreinen (zonneparken!) of woongebied vaak ruimte voorzien voor natuurinrichting en/of waterberging. Deze zijn in veel gevallen prima geschikt te maken voor de bruine kiekendief. Denk bijvoorbeeld aan de oksels van snelwegkruispunten die geïsoleerd in het landschap liggen.

• **Verbreden rietkragen en akker-bufferstrook:** hoewel er de laatste jaren veel natuurvriendelijke oevers worden aangelegd zijn nog veel rietkragen erg smal. Door oevers met meer riet te laten begroeien wordt het voor bruine kiekendieven veiliger om in te broeden. Dit biedt namelijk bescherming tegen vossen en menselijke verstoring.
Ook een bufferstrook tussen akker en kreek met hoog gras en kruiden die al vroeg in het voorjaar een dichte, hoge vegetatie vormen, kan het broedbiotoop verbeteren. Voor de landbouwer is het bovendien uitstekend geschikt om geren langs een bochtige kreek recht te trekken en in sommige gevallen is zelfs subsidie mogelijk (zie pakket A19c3 Kiekendiefrand van Poldernatuur Zeeland).

DE KIEKENDIEF HELPEN ALS VRIJWILLIGER

Om kiekendieven effectief te beschermen is het noodzakelijk om te weten waar ze zitten. Je hoeft geen volleerd vogelaar te zijn om bruine kiekendieven te herkennen. Meld waarnemingen van bruine kiekendieven via www.waarneming.nl. Noteer zoveel mogelijk details, zoals het geslacht en welk gedrag je hebt waargenomen. Gebruik daarvoor ook het opmerkingenveld! Zeker in de periode maart-augustus. Daaruit kunnen kenners beter opmaken of het bijvoorbeeld om een broedgeval gaat of niet. Extra aandacht dient uit te gaan naar landbouwgebied. Zie je in het broedseizoen een kiekendief in een landbouwgewas landen? Vermeld dat dan altijd bij je waarneming en bij verdenking van broeden ook bij het Steunpunt Bruine Kiekendief. Waar je op moet letten staat op www.steunpuntkiekendief.nl

ACTIEF HELPEN? SLUIT JE AAN ALS VRIJWILLIGER!

Het Steunpunt Bruine Kiekendief zoekt vrijwillige kiekendiefbeschermers. Je leert het gedrag van kiekendieven te interpreteren, het nest op te sporen en te beschermen. Kennis van de bruine kiekendief is mooi meegenomen, maar niet noodzakelijk. Dat leer je vanzelf. Het onderhouden van goede relaties met alle betrokkenen in het veld is even belangrijk. Je moet tijd hebben om in de periode april – augustus regelmatig op pad te gaan, maar je krijgt de unieke kans om deze elegante roofvogel beter te leren kennen en eventueel te beschermen. Daarbij werk je samen met andere enthousiaste roofvogelaars in jouw regio.

ONDERZOEK

Vrijwilligers in Nederland, Vlaanderen en Frankrijk werken samen bij het onderzoek aan bruine kiekendieven. Jonge vogels worden op het nest gemeten, gewogen en geringd. Dit wordt gedaan om meer over de reproductie, de verspreiding en de levenscyclus van bruine kiekendieven te weten te komen. Het onderzoek gebeurt altijd met toestemming van de grondeigenaar en/of -gebruiker.

Sinds 2011 worden jonge kiekendieven voorzien van vleugelmerken. Vleugelmerken of wingtags zijn gekleurde flexibele labels die aan de bovenzijde van de vleugel worden aangebracht. Kiekendieven zijn daardoor individueel herkenbaar. Ze hebben er geen last van en het zorgt voor veel meer kennis over de leefwijze van de soort die op een andere wijze niet is te krijgen.

Heb je een bruine kiekendief met vleugelmerken waargenomen? Geef het door aan het Steunpunt Bruine Kiekendief. Ook al gaat het om een gedeeltelijke aflezing, er kan altijd een interpretatie aan gegeven worden. Foto's van de waarneming zijn daarom meer dan welkom. Let wel op: de merktekens verschillen per vleugel.

JOHNNY EN EVELINE, VRIJWILLIGERS

ERVARING UIT HET VELD

"Eind maart worden wij altijd een beetje zenuwachtig. Een soort hoopvolle spanning maakt zich meester van ons. De bruine kiekendieven zullen immers elk moment terugkomen uit hun overwinteringsgebieden! Dat moment is voor ons ieder jaar opnieuw het startsein voor een zalige, intensieve periode.
Wij gaan iedere dag opnieuw op excursie in onze polders, om de kiekendieven te observeren, lokaliseren en uiteindelijk ook te beschermen daar waar nodig.

Dankzij de medewerking van sympathieke landbouwers hebben wij op deze manier al heel wat jonge vogels mogen redden. Iedere lente is voor ons de start van een gloednieuw kiekendieven-seizoen!"

Status

AANTALLEN EN TRENDS

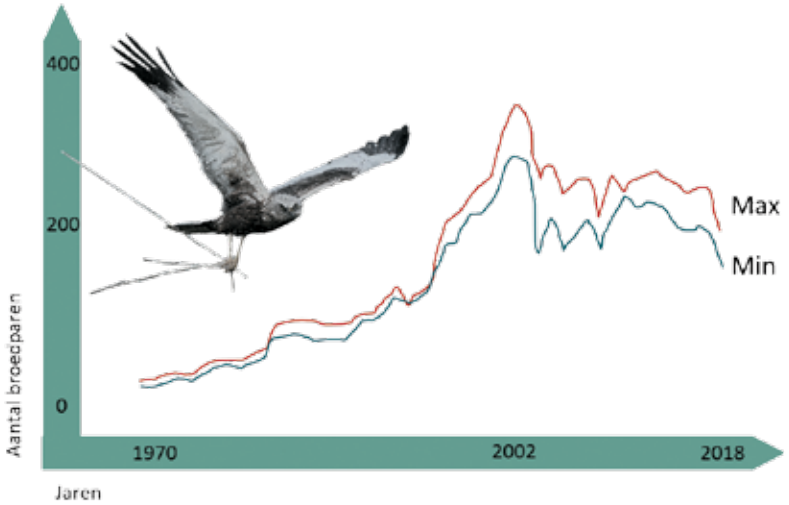

Het aantal broedparen in Zeeland door de jaren heen

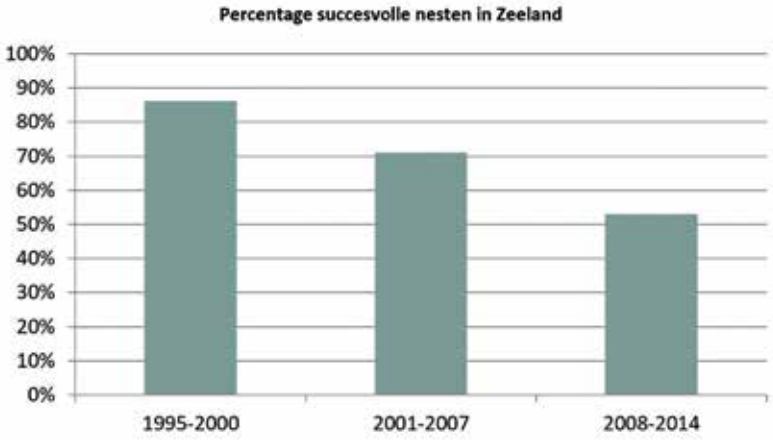

Er zijn steeds meer mislukte nesten

BELEID EN REGELGEVING

Status	*Beschermd*
Rode lijst NL-vogels	*Nee, maar dreigt op de lijst te komen (zgn. Oranje lijst)*
EU Vogelrichtlijn (1979)	*Benoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn*
Conventie van Bonn (1979)	*Benoemd in appendix II van de conventie*
Conventie van Bern (1982)	*Benoemd in appendix II van de conventie*
Wet natuurbescherming	*"Het is verboden kiekendieven te doden, te verwonden, te vangen of te verstoren en ook hun nesten mogen niet worden verstoord, beschadigd of vernield".*

VERSPREIDING

Voorkomen van broedende bruine kiekendieven in Nederland, Sovon Vogel-onderzoek Nederland

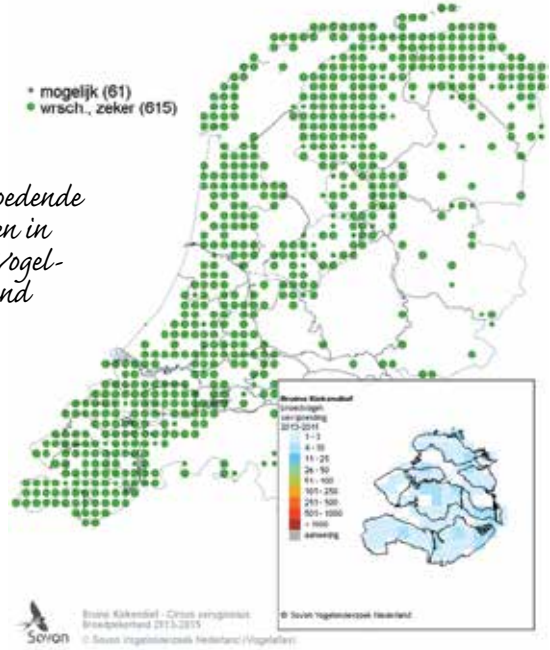

Contact

PARTNERORGANISATIES

Roofvogelwerkgroep Zeeland
www.roofvogelszeeland.nl

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ)
Klein Frankrijk 1
4461 ZN Goes
0113-230936
info@landschapsbeheerzeeland.nl
www.landschapsbeheerzeeland.nl

Stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL)
Brugstraat 51
4475 AN Wilhelminadorp
0113-569110
info@hetzeeuwselandschap.nl
www.hetzeeuwselandschap.nl

Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO)
Noordlangeweg 42-B
4486 PR Colijnsplaat
0113-247700
info@zlto.nl
www.zlto.nl

Poldernatuur Zeeland
p/a Noordlangeweg 42-B
4486 PR Colijnsplaat
info@poldernatuurzeeland.nl
www.poldernatuurzeeland.nl

ANDERE ORGANISATIES

Grauwe Kiekendief/
Kenniscentrum akkervogels Groningen
www.grauwekiekendief.nl

Colofon

Deze brochure is een productie van het Steunpunt Bruine Kiekendief Zeeland.
Aan deze brochure hebben meegewerkt:

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ)
Jimmy Pijcke, Naomi Oostinga

Stichting Het Zeeuwse Landschap (HZL)
Wannes Castelijns en Luciën Calle

Roofvogelwerkgroep Zeeland
Henk Castelijns, Barbara Voogt, Johnny du Burck
en Eveline 'D Hoore

Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO)
Wico Dieleman

Met ondersteuning van: **Poldernatuur Zeeland**

Met dank aan: Iman Labruyère, Marion Struik en
Karien van Veggel voor het becommentariëren
van de conceptversie van deze brochure.

Financiële steun werd verleend door:

De Roofvogelwerkgroep Zeeland heeft de beschikking over drones. De aanschaf van twee drones is in 2019 mede mogelijk gemaakt door de **M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting** en de **Nationale Postcodeloterij** middels het **IJsvogelfonds** van **Vogelbescherming Nederland**.

Druk en lay-out: Drukkerij Zoeteweij Yerseke

Foto's: Johnny du Burck, m.u.v. pag. 7: Marcel Klootwijk, pag. 9 en 15: Henk Castelijns, pag. 12 en 13: Huub Buysse, pag. 14: Ab Delzenne, pag. 16: Wico Dieleman, pag. 19 en 24: Bram Korteknie, pag. 20 en 21: SLZ, pag. 22: Pieter Kole

© Stichting Landschapsbeheer Zeeland 2020, Klein Frankrijk 1, 4461 ZN Goes

Steunpunt Bruine Kiekendief

Het Steunpunt Bruine Kiekendief is opgericht voor de bescherming van de bruine kiekendief in Zeeland. Het steunpunt is ondergebracht bij Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ).

Heeft u een bruine kiekendief broedend in een akker of terrein gezien? Meld het ons! Ook voor vragen kunt u bij ons terecht. Neem contact op met een vrijwilliger uit uw regio of kijk op www.steunpuntkiekendief.nl, of bel 0113-230936 (tijdens kantooruren).

Stichting Landschapsbeheer Zeeland

Redactie- en bezoekadres:
Klein Frankrijk 1
4461 ZN Goes
Tel. 0113-230936
info@landschapsbeheerzeeland.nl
www.landschapsbeheerzeeland.nl